

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО
СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Блудова Юлія Олександрівна

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Єдименченко Юлія Миколаївна

здобувач вищої освіти психолого-педагогічного факультету

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

УКРАЇНА

Інтеграція України в європейський освітній простір висуває конкретні вимоги до майбутніх фахівців та їх підготовки. Актуальними стають уміння ставити перед собою цілі та досягати їх, реалізовувати Концепцію Life Long Learning, розвивати критичне мислити, співпрацювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі тощо. Однак, як зазначено в Концепції нової української школи, сучасна освіта не готує до цього. Суспільство зацікавлене в тому, щоб на практиці забезпечити плідну співпрацю, вчителів, батьків і дітей на засадах взаємної довіри й поваги, досягти балансу прав, обов'язків і відповідальності.

Культурні цінності та соціальне замовлення зумовлюють гуманізацію як основну тенденцію реформування освіти, зокрема професійної. Сучасна ситуація в професійній педагогічній освіті відзначається виникненням нових парадигм та наукових підходів до побудови освітнього процесу. Нові освітні тенденції в Україні вимагають зміни педагогічного мислення, свідомості та рольової позиції педагога. Найважливішим завданням вчителя в контексті

сучасних освітніх реформ є педагогічна фасилітація, що полягає у спрямуванні інформаційних потоків, виявленні розмаїття дитячих думок, звернення до особистісного досвіду дітей, підтримка їхньої активності, взаємозбагачення досвіду, полегшення сприйняття та засвоєння, заохочення творчості. Оскільки головною умовою реалізації педагогіки співпраці в освітній практиці є особистість учителя, а конкретніше – його суб'єктність, на сьогоднішній день надзвичайно актуальною є проблема формування суб'єктної позиції майбутніх педагогів з учнями молодшого шкільного віку.

На законодавчому рівні нові підходи до професійної підготовки майбутніх вчителів знайшли відображення в Національній доктрині розвитку освіти (2002), Законі України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Державній програмі «Вчитель» (2002), Концепції Нової української школи (2016), Державному стандарті початкової загальної освіти (2018). У цих та інших нормативних актах наголошується на необхідності підготовки вчителя як високопрофесійного фахівця, зорієнтованого на особистість дитини, здатного до захисту її інтересів, розвитку і збереження її індивідуальності, спроможного до ефективної професійної діяльності на засадах гуманістичної педагогіки.

Акцентуючи увагу на те, що сучасні завдання професійної підготовки майбутніх учителів мають бути орієнтовані на формування нового стилю педагогічного мислення, свідомості та рольової позиції вчителя, науковці наголошують, що ця проблема ускладнюється тим, що педагогу традиційної школи притаманна інертність, що характерними для неї є певні стереотипи в поведінці, зокрема, роль авторитарного наставника. Особливо це стосується учителя початкових класів, який домінує над учнями в процесі взаємодії, тоді як вікові характеристики молодшого школяра потребують особливих підходів до організації співпраці з ними [3].

Особливої актуальності сьогодні набуває питання суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя й учня. Тому предметом наукових досліджень Ю. Богданової, Л. Кондрашової, С. Манукової, Р. Нью, О. Проскури,

Г. Штельмах та інших стали питання формування готовності майбутніх учителів до певних видів педагогічної діяльності. Вагомими у дослідженні теоретико-методологічних і технологічних основ професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів є результати наукових пошуків Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, В. Давидова, Д. Ельконіна, Л. Занкова, В. Ковальова, Г. Пономарьової, О. Савченко, В. Ставицького, В. Сухомлинського, Л. Хомич.

Сучасні наукові підходи до висвітлення окремих аспектів проблеми підготовки майбутніх учителів до суб'єкт-суб'єктної взаємодії вчителя та учня знайшли відображення в працях таких українських вчених: І. Бех, І. Зязюн, О. Пєхота, С. Подмазін, О. Савченко, А. Старєва та ін.). Цю ж проблему досліджували й зарубіжні науковці: Р. Барт, С. Дженсенсон, С. Кульневич, Д. Роббенс, В. Серіков, І. Якиманська та ін.

У тлумаченні поняття суб'єктної позиції можна виокремити кілька загальних тенденцій: свідома форма буття; системна якість особистості, що поєднує такі якості, як свобода, самостійність, відповідальність, ініціативність, творчість, оригінальність, активність, відповідальність; здатність до саморозвитку; взаємозв'язок різних якостей та процесів.

Незважаючи на значну увагу вчених до цієї проблеми, практика підготовки майбутнього вчителя початкових класів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії в сучасному ЗВО засвідчує відсутність системного підходу до її реалізації, що виявляється у фрагментарному впровадженні окремих тем чи спецкурсів на загальнопедагогічному чи методичному рівнях змісту професійної педагогічної підготовки [1].

На підставі теоретичного аналізу літературних джерел і вивчення практичного досвіду визначено, що для сучасної освіти характерно загострення наступних протиріч: між новими ціннісно-цільовими орієнтирами в освіті, спрямованими на партнерство (діалог) дорослого і дитини, і існуючим монологічним типом взаємодії «вчитель-учень» в традиційній системі освіти; між зростанням внутрішньої свободи учня і

психологічним, професійним самопочуттям педагога, його рольовою негнучкістю; між темпами зміни соціальних умов сучасного життя і відсутністю нових освітніх технологій, що сприяють підготовці молодшого школяра до адаптації у мінливому світі; між індивідуальною потребою педагога здійснювати свою професійну діяльність у новому освітньому просторі та традиційним укладом освітніх установ [2].

Нині перед сучасною школою стоїть соціальне замовлення – виховання грамотної особистості, здатної взаємодіяти з іншими людьми. То ж важливим завданням сучасного учителя – пошук нових способів інтенсифікації навчання, підвищення його якості. Нині заклади загальної середньої освіти шукають найбільш результативні методи навчання і виховання. І оскільки така взаємодія може розвинутися, і сформуватися в процесі здобуття освіти, починаючи з самого раннього дитинства, то особлива роль відводиться періоду навчання в початковій школі, де в процесі освітньої діяльності, під керівництвом учителя формується навчальна співпраця. Найважливішим засобом досягнення цієї мети є організація на уроці педагогічного співробітництва, під яким мають на увазі різні види спільної роботи, спрямованої на вирішення навчальних завдань завдань.

Список використаних джерел:

1. Карпинский К. (2002) Человек как субъект жизни : монография. Київ–Гродно : ГрГУ, 280 с.
2. Левченко Т. (2002) Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах : монографія. Вінниця : Вид-во «Нова книга», 512 с.
3. Ліннік О.О. (2014) Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами : монографія. Київ. Видавничий Дім «Слово», 304 с.